



PREFERIBLE EN ELS REGISTRES FORMALS

Carles Royo*

Resum

Les tres gramàtiques normatives publicades des del 2016 per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) utilitzen l'adjectiu *preferible* per indicar que una determinada opció lingüística té un ús preferent en els registres formals. Al costat de l'opció preferible se'n recull una altra d'alternativa, la interpretació de la qual ha presentat un cert debat sobre si és també una opció adequada en els registres formals o si pertany als registres informals. L'objectiu d'aquest article és analitzar, en el conjunt dels textos normatius actuals de l'IEC, uns quants fenòmens lingüístics que presenten aquestes dues opcions jerarquitzades, per esbrinar com concep l'agent codificador aquesta marca normativa i com considera les opcions no preferibles alternants. La conclusió que se n'extreu és que les opcions alternatives no són adequades en els registres formals, una interpretació restrictiva de la marca "preferible" que els documents normatius posteriors a la *Gramàtica de la llengua catalana* (GIEC), de l'any 2016, fan més evident.

Paraules clau: català; codificació; gramaticografia; llengua normativa; opció preferible; registre formal.

PREFERIBLE IN FORMAL CATALAN REGISTERS

Abstract

The three normative grammar books published since 2016 by the Institut d'Estudis Catalans (Institute for Catalan Studies, IEC) use the adjective preferable (preferable) to indicate when a given linguistic option has preference in formal registers of Catalan language use. Alongside this preferable option, they provide an alternative, whose interpretation has given rise to some debate as to whether it is also a suitable option in formal registers or rather belongs to informal ones. The aim of this article is to analyse, looking at all of the IEC's current normative texts, a number of language phenomena that offer these two hierarchised options to ascertain how the codifier conceives this normative label and how it regards the non-preferable alternative options. The conclusion reached is that the alternative options are not suitable for formal registers, a restrictive interpretation of the "preferable" label which subsequent normative documents in 2016's Gramàtica de la llengua catalana (Grammar of the Catalan Language, GIEC) make clearer.

Keywords: Catalan; codification; grammaticography; normative language; preferable option; formal register.

* Carles Royo, professor lector al Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili. carles.royo@urv.cat. [id 0003-3071-0145](https://orcid.org/0003-3071-0145).

Recepció de l'article: 11.04.2024. Avaluacions: 10.05.2024 i 27.05.2024. Acceptació de la versió final: 05.09.2024.

Citació recomanada: Royo, Carles. (2024). Preferible en els registres formals. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 82, 162-182. <https://doi.org/10.58992/rld.i82.2024.4256>

Sumari

- 1 Introducció
- 2 Els registres formals segons la Secció Filològica de l'IEC
- 3 Les opcions “preferibles”
- 4 Combinació de dos pronoms febles
 - 4.1 La combinació *la hi* vs. *l'hi*
 - 4.2 La combinació *li ho* vs. *l'hi* i la combinació *li'n* vs. *n'hi*
- 5 Alternança i elisió de preposició
 - 5.1 L'alternança de preposició
 - 5.2 L'elisió de preposició
- 6 Opcions jerarquitzaes a la GBU
- 7 Conclusions
- 8 Referències

1 Introducció¹

Aquests últims anys la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) ha fet una tasca ingent per actualitzar la codificació de la llengua catalana en els diferents aspectes gramaticals. A més, és remarcable l'esforç constant de la institució per posar a l'abast de tota la comunitat lingüística aquesta codificació creant un bon nombre de recursos d'internet i actualitzant els que ja tenia. La publicació en línia del *Diccionari essencial de la llengua catalana* (DEIEC) el juliol del 2023 és l'exemple més recent d'una trajectòria de treball iniciada ja fa anys, amb l'actualització constant del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC2) a internet, la publicació en línia de la *Gramàtica essencial de la llengua catalana* (GEIEC) i la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, III. Lèxic* (PEOLC-III) l'any 2018, i l'edició digital l'any 2022 de les altres obres de codificació prèviament editades en paper els anys 2016 (*Gramàtica de la llengua catalana*, GIEC), 2017 (*Ortografia catalana*, OIEC) i 2019 (*Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana*, GBU).² Tots aquests recursos digitals estan en una contínua actualització, la qual cosa permet que l'usuari pugui tenir un accés immediat als canvis normatius.

Una de les obres més esperades pels professionals i els usuaris de la llengua va ser la GIEC, publicada l'any 2016, per la necessitat i l'interès de disposar d'una gramàtica normativa àmplia i moderna que posés al dia i completés l'existent fins a aquell moment (Fabra, 1933 [1918]). Pel que fa als aspectes normatius, la GIEC defuig els termes *correcte* i *incorrecte*; en canvi, posa en relació els diferents fenòmens lingüístics amb l'adequació als diversos registres de la llengua, segons el nivell de formalitat. La GIEC en paper és una obra profunda i exhaustiva amb una extensió de 1.439 pàgines, "destinada a un lector culte no necessàriament especialitzat" (GIEC, Introducció, § IV.2.2, p. XXXI). Un cop publicada, de seguida va estimular diversos autors a no esperar la publicació de la GBU, de l'any 2019, per fer arribar al públic general el contingut de la GIEC,³ amb publicacions més breus que explicaven d'una manera divulgativa els aspectes normatius més rellevants; en són un exemple les obres de Ginebra (2017) i Nogué (2018).

Juntament amb l'excel·lent informació gramatical que la GIEC ofereix, des que es va publicar ha generat un debat sobre la interpretació de determinats punts de la normativa, el qual encara és viu en l'actualitat. Hi ha pogut influir la manera com en aquesta gramàtica es fa referència a l'adequació o no dels diferents fenòmens lingüístics als registres formals, amb expressions diverses i no del tot coincidents, en què també hi pot haver informació descriptiva de preferència, ús habitual, relació amb la tradició, etc. Ginebra (2017, p. 17) resumeix en tretze abreviatures les diferents expressions que utilitza la GIEC (taula 1).

Taula 1

Abreviatures d'expressions utilitzades a la GIEC

PRF	preferible en els registres formals	P	preferentment
prRF	propi dels registres formals (<i>però no: el propi dels registres formals</i>)	SMRF	se sol mantenir en registres formals
MHRF	més habitual en els registres formals	TRF	tendència en els registres formals

1 Aquest treball s'ha beneficiat d'un ajut del projecte de recerca PID2022-136610NB-I00 (Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades) i del Pla de Foment de la Recerca 2022PFR-URV-10 (Universitat Rovira i Virgili) atorgat al Research Group on Language and Linguistics ROLLING (2021 SGR 01217, AGAUR-Generalitat de Catalunya). Vull agrair les observacions dels avaluadors externs de l'article, que l'han enriquit de manera significativa.

2 Podeu consultar tots els [Recursos lingüístics en línia](#) al web de l'IEC.

3 També la GEIEC (Presentació, § 1) expressa la voluntat de dirigir-se "a un públic ampli". La GBU (Presentació, § 1, p. IX) ho especifica dient que s'adreça "al públic no especialitzat i molt específicament al món de l'Administració, dels mitjans de comunicació i de l'ensenyament". Per a més informació sobre els diferents destinataris de la GIEC, la GEIEC i la GBU, vegeu GBU (Pròleg, p. VII-VIII).

LHRF	l'habitual en registres formals	FT	forma tradicional
MHLE	més habitual en llengua escrita	TPRF	tradicional i preferible en els registres formals
MCP	més corrent i preferible	MH	més habitual
UP	s'usa preferentment		

Font. Ginebra (2017, p. 17).

La manera de formular la norma amb la marca “preferible” en els registres formals, aplicada a una opció entre dues d'adequades, ha creat una certa sorpresa en determinats lectors de la GIEC. Davant aquesta reacció, Ginebra (2017, p. 15) indica que l'IEC és, a més d'una institució normativa, un agent estandarditzador, i com a tal assenjala quina és la seva opció entre dues o més d'acceptables.⁴ D'altra banda, Pérez Saldanya i Rigau (2018, p. 234) remarquen que és una fórmula ja utilitzada a Fabra (1933 [1918]) i Badia i Margarit (1994), i que la sorpresa que ha provocat potser és perquè aquests lectors “interpreten erròniament que les solucions no presentades com a preferibles són solucions a evitar”.

Tot i això, Ginebra (2018) –en un text escrit abans d'aparèixer la GIEC però publicat després– ja advertia sobre una manera de formular la norma que podria provocar confusió. Sense esmentar l'adjectiu *preferible* –esmenta “més habitual”–, ho concreta i exemplifica de la manera següent:

Em sembla que podem estar convençuts, però, que de cara a la nova gramàtica normativa oficial [...] la gramàtica no contindrà afirmacions d'esperit prescriptiu i d'embolcall descriptiu, com seria, per exemple, la que indiqués que tal i tal altra solucions són normatives, però que una de les dues és més habitual –ja que llavors s'estaria formulant una prescripció “dissimulada”, perquè es faria pensar, implícitament, que una de les dues és “més” normativa; una manera de fer que només contribuiria a generar desorientació i que, doncs, cal evitar. (Ginebra, 2018, p. 30)

L'objectiu principal d'aquest estudi és analitzar unes quantes opcions lingüístiques tractades a la GIEC, la GEIEC i la GBU en què s'aplica la marca “preferible” respecte d'una altra opció, per veure com conceben les gramàtiques de l'IEC aquesta marca normativa i com consideren les opcions no preferibles entre dues de jerarquizades. En estudiar determinats fenòmens lingüístics en tres gramàtiques, és un article que s'emmarca dins l'àmbit d'estudi de la gramaticografia (cf. Benavent, 2023, p. 41-43). Es tracta d'obtenir una visió holística aprofitant que –a partir de la GIEC i prenent-la com a fonament– l'IEC ha publicat dues gramàtiques normatives més i que “seria una contradicció que les tres gramàtiques no vehiclessin una mateixa “gramàtica”. [...] les tres gramàtiques porten a una mateixa visió de la llengua, a una mateixa norma, a una mateixa concepció de com s'ha de presentar la norma” (GBU, Pròleg, p. VII-VIII). Quan sigui necessari per acabar d'aclarir algun aspecte, s'utilitza el recurs d'acudir a altres documents normatius (DEIEC, DIEC2, OIEC i les diferents PEOLC) en un intent d'obtenir una visió interrelacionada i coherent de la normativa en tots aquests documents. Puntualment, també és útil la consulta de l'acord publicat l'any 2018 *Sobre la variació i la prescripció en les orientacions normatives de la Secció Filològica* (IEC-SF), que sintetitza en un sol document el conjunt de criteris sobre variació i prescripció establerts per la Secció Filològica de l'IEC des de l'any 1990, en què es va publicar la primera edició de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I. Fonètica* (PEOLC-I).

Les consultes als documents normatius es fan a les corresponents versions digitals consultables en línia, amb la intenció de tenir la versió més actualitzada de cada document en el moment de redactar aquest

⁴ L'IEC també ho assenjala amb la seva “norma implícita”, amb les tries que fa en redactar els documents normatius (cf. Costa, 2008; Cuenca, 2020).

article (mes de març del 2024).⁵ Per facilitar-ne la consulta, localitzo cada referència a la informació dels documents amb la numeració de l'apartat o del subapartat que la conté; però almenys la primera vegada que apareix no deixo d'indicar-hi al costat, després d'una coma, la pàgina (o les pàgines) que recull la informació si l'obra té una edició impresa.

La intenció de l'article és esbrinar com l'IEC interpreta l'opció preferible i l'opció no preferible entre dues de jerarquizades, tenint en compte que emet missatges normatius (*locució*) amb una intenció (*il·locució*) que vol provocar un efecte en els receptors dels missatges (*perlocució*) (cf. Costa, 2008). Lògicament, correspon només a l'IEC confirmar o no les conclusions d'aquest estudi. En qualsevol cas, es vol aportar la mirada detallada de determinats fenòmens recollits als documents normatius, sempre des del respecte absolut a la tasca que està duent a terme l'IEC. Les deduccions que s'hi fan poden ser més o menys encertades, però volen ser útils per al debat, un debat necessari per ajudar els lectors dels documents normatius a interpretar-los encertadament seguint la voluntat de l'agent codificador.

Després d'aquesta introducció, l'apartat 2 emmarca l'estudi de la norma des dels registres formals i l'apartat 3 està dedicat a introduir el concepte d'opció *preferible* segons les gramàtiques normatives. A continuació, als apartats 4, 5 i 6 s'hi analitza com els documents normatius apliquen el concepte de *preferible* a uns quants fenòmens lingüístics, la tria dels quals estan justificats al final de l'apartat 3. Finalment, a l'apartat 7 s'hi recullen les conclusions de l'article.

2 Els registres formals segons la Secció Filològica de l'IEC

Les dues gramàtiques que l'IEC ha publicat després de la GIEC i que hi estan relacionades, la GEIEC (Presentació, § 1a) i la GBU (Presentació § 3b, p. X), tenen present la situació descrita a l'apartat anterior i assenyalen l'objectiu que persegueixen en la manera de presentar la informació.⁶

Per a facilitar la comprensió del text, [...] s'han fet més visibles els aspectes relacionats amb l'ús formal mitjançant la presentació de la norma des dels registres formals i la simplificació de les marques normatives i descriptives, amb l'objectiu de mostrar la prioritització d'opcions d'una manera més directa i entenedora per al públic general. (GBU, Presentació, § 3b, p. X)

Amb aquest propòsit –i seguint la recomanació d'IEC-SF (p. 47) de tendir a un nombre mínim d'etiquetes–, han reduït a tres les marques normatives, totes tres posades en relació amb els registres formals: "no és acceptable", "s'evita" i "és preferible". Tant la GEIEC (Presentació, § 4) com la GBU (Presentació, § 4, p. XII) defineixen les tres marques de la manera següent:

Es marca com a *no acceptable* una opció que s'exclou perquè es considera no adequada en els registres formals, sovint perquè és fruit de la influència forana.

Es diu que *s'evita* una opció que no s'usa en els registres formals i, doncs, en queda exclosa, d'acord amb la tradició normativa.

5 Cal tenir en compte que els documents normatius en línia de l'IEC estan en una contínua actualització i que hi poden haver canvis en el moment de publicar-se aquest treball o més endavant. Per això, el lector hi trobarà informació relativa a l'estat de la normativa en el mes de març del 2024, que pot ser útil també com a punt de comparació amb els possibles canvis posteriors o amb una altra possible interpretació que la marca normativa "preferible" pugui rebre basant-se en aquests canvis.

6 Les quatre citacions de la GEIEC i la GBU que recullo a continuació –objectiu, marques normatives, informació addicional a aquestes marques i marques descriptives– pràcticament coincideixen en totes dues gramàtiques. Mostro la versió d'aquests textos que presenta la GBU.

La marca (és) *preferible* permet indicar quina opció es considera més adequada en els registres formals entre dues o més de possibles. (GBU, Presentació, § 4, p. XII)

Com a informació addicional a aquestes tres marques normatives, en totes dues gramàtiques a continuació s'hi indica el següent:

D'altra banda, en alguns casos s'indica explícitament que una opció és *acceptable*, en general o en alguns parlars, o que és *pròpia* de registres concrets (formal, molt formal o informal), de la llengua parlada o l'escrita, d'àmbits específics –com els llenguatges d'especialitat o el llenguatge periodístic– o de certs parlars. (GBU, Presentació, § 4, p. XII)

Quan les dues gramàtiques volen remarcar una informació de la normativa que consideren rellevant, orienten el lector mitjançant unes icones o remarques normatives específiques: 🗣️ a la GEIEC (Presentació, § 4) i 🖐️ a la GBU (Presentació, § 6.1b, p. XV) (la GBU també utilitza la icona 🗨️ com a remarca descriptiva o d'ús general i la icona ✍️ com a remarca (orto)gràfica). A més, la GEIEC (Presentació, § 4) i la GBU (Presentació, § 4, p. XIII) diferencien les tres marques *normatives* d'altres que són *descriptives*.

Al costat de les marques normatives, n'hi ha de descriptives, com ara *s'usa* o *s'empra* –amb què es constata l'ús–; *és habitual* –que remet a la freqüència– i *tradicionalment* o *s'estén l'ús* –amb què es dona compte de tendències de canvi en els registres formals. [El text que hi ha a continuació només el recull la GBU.] Cal notar que, quan es parla d'usos *tradicionals*, es fa referència a opcions que han estat preferibles o exclusives en la llengua formal però que, actualment, es veuen sotmeses a canvi o variació. (GBU, Presentació, § 4, p. XIII)

Les dues primeres marques normatives, “no acceptable” i “s'evita”, no solen presentar problemes interpretatius. En canvi, la tercera, “és preferable”, ha estat objecte de debat en referir-se a una opció preferable en els registres formals respecte d'una altra o d'altres que no estan marcades amb cap de les altres dues marques normatives. La interpretació més habitual des de la publicació de la GIEC ha estat que totes aquestes opcions en competència poden utilitzar-se en els registres formals, encara que l'IEC considera que n'hi ha una de preferable (cf. Ginebra, 2017; Nogué, 2018, 2019, entre d'altres).

Utilitzo el terme *normatiu*, aplicat a un fenomen lingüístic, com a 'adequat en els registres formals'. En aquest sentit, segueixo el criteri de l'IEC de presentació de la norma des dels registres formals que s'ha vist suara, i també expressat en diferents textos de les seves gramàtiques: “la codificació gramatical del català [...] se centra sobretot en els usos propis dels registres formals” (GIEC, Introducció, § III, p. XXII); “la normativa sol referir-se als registres formals” (GBU, Presentació, § 4, p. XII). No tots els autors coincideixen en aquest punt: per exemple, Ginebra (2017) segueix aquest plantejament, però és diferent del de Nogué (2018).⁷ El propòsit d'aquest article no és entrar en aquest debat, sinó esbrinar l'aplicació pràctica de la normativa en els usos de la llengua que exigeixen un nivell de “formalitat mitjana”, al qual es refereix la GIEC (Introducció, § III.2, quadre II, p. XXVI) amb l'indicatiu de registre “formal”.⁸

Són contextos d'ús esmentats a GBU (Presentació, § 1, p. IX), com la redacció d'un text per emplenar en un imprès d'una sol·licitud (Administració), una informació per fer arribar a una revista o una ràdio (mitjans de comunicació) i l'elaboració d'un text argumentatiu o d'una exposició oral en un examen (ensenyament). Entre moltes altres, les preguntes que es pot fer un usuari de la llengua no especialitzat en aquests contextos

7 D'una banda, Ginebra (2017, p. 12) considera que “la gramàtica normativa estableix un model general de llengua per als àmbits d'ús formals. Aquest model és anomenat *varietat estàndard*. La normativa no té com a objecte determinar com han de ser els usos lingüístics propis de les situacions comunicatives informals”; de l'altra, Nogué (2018, p. 9) mostra un altre punt de vista en afirmar que la GIEC “reserva la consideració de *no acceptable* (nosaltres podem afegir-hi la de *no normativa*) per a les formes que no considera adequades en cap situació comunicativa”. Es pot veure aquesta diferència de plantejament, per exemple, en la manera com presenten Ginebra (2017, p. 60-61) i Nogué (2018, p. 55-56) el manteniment de preposicions davant la conjunció *que*.

8 Per a més informació sobre la variació de registre, vegeu GIEC (Introducció, § III.2, p. XXIV-XXVI).

formals és, per exemple, si pot utilitzar la combinació de pronoms *l'hi* en lloc de *la hi*, no fer el canvi de la preposició *en* i *amb* davant infinitiu, o fer servir la forma plena dels pronoms febles *me*, *te*, *se* i *ne* davant un verb començat amb consonant si és una característica del seu parlar. Però probablement també es poden fer aquestes preguntes els professionals més especialitzats en aspectes lingüístics en contextos formals similars, perquè han d'elaborar un imprès de sol·licitud, difondre una informació en un mitjà de comunicació escrit o oral, o corregir els exàmens de català dels seus alumnes.

És evident que hi ha “mestres, professors, assessors lingüístics, escriptors i altres professionals que no només han de treballar amb textos formals, sinó també amb textos de registres més o menys informals, tant orals com escrits” (Nogué, 2019), els quals necessiten utilitzar una llengua genuïna i adequada en aquests registres. Just aquí hi ha el límit que pretén destriar aquest article: saber si les opcions no preferibles entre dues de jerarquizades pertanyen a aquest context d'ús –com sovint hi poden ser utilitzades les preferibles– o també són adequades en els registres formals.

3 Les opcions “preferibles”

Una consulta a la introducció de la GIEC (Introducció, p. XXVII-XXXVII) no aporta informació específica sobre la marca “preferible”, o les opcions jerarquizades de la gramàtica, i s'ha d'interpretar a partir dels textos concrets en què la GIEC aplica aquesta marca a fenòmens lingüístics específics (cf. Benavent, 2023, p. 145-147), com s'intenta analitzar en els textos de la GIEC estudiats als apartats 4 i 5. A IEC-SF (p. 47) s'hi indica que a la nova gramàtica les opcions secundàries es presenten “com a *acceptables* (especificant en quines condicions) o indicant que hi ha una opció *preferible*”.

La GEIEC (Presentació, § 4) diu específicament que, com la GIEC, “mostra els usos i, en cas que calgui prescripció, els valora i, si convé, els jerarquitzats”. A més, estableix la marca “preferible” com una de les tres marques normatives amb la definició corresponent (cf. l'apartat 1), i hi fa una referència breu a l'apartat següent.

La persona que consulta la GEIEC podrà seleccionar entre els fenòmens no generals descrits els que s'ajusten al seu perfil geogràfic, sense perdre, però, la referència a les formes generals de tots els parlars o del bloc geogràfic corresponent, formes sovint preferibles o exclusives en els registres formals. (GEIEC, Presentació, § 5)

Aquest text de la GEIEC es refereix a les formes “preferibles o exclusives en els registres formals”, en què l'alternativa expressada per la conjunció *o* (si descartem la semàntica d'equivalència d'aquesta conjunció) mena a una interpretació no restrictiva de les opcions preferibles, com unes de les opcions possibles en els registres formals, no pas les úniques. La consulta a altres textos normatius pot confirmar si aquesta és la interpretació encertada de la marca “preferible”.

La GBU (Presentació, § 4, p. XI) també indica que, com la GIEC i la GEIEC, “mostra els usos i, en cas que calgui prescripció, els valora i, si convé, els jerarquitzats”, i, com la GEIEC, estableix i defineix la marca normativa “preferible” com una de les tres marques normatives (cf. l'apartat 1). A continuació, la GBU dona més informació que la GEIEC sobre aquesta marca, amb una primera explicació a GBU (Presentació, § 4, p. XIII), exemplificada a (1).

Quan es tracta d'opcions jerarquizades, és a dir, quan una opció és preferible a una altra, en el format general dels exemples s'usa la marca *preferible a*, amb què es contraposen dues possibilitats acceptables però amb diferent grau d'adequació als registres formals.

(1) a. *Al concert no la hi vaig trobar* (preferible a *Al concert no l'hi vaig trobar*)

b. *La sal ja la hi he posat* (preferible a *La sal ja l'hi he posat*)

Segons aquesta informació, s'interpreta que totes dues opcions són "acceptables", entenent que aquest adjectiu indica que són adequades (tot i que amb diferent grau) en els registres formals i, per tant, totes dues opcions són normatives. Però a continuació la GBU recull dos textos que fan dubtar d'aquesta interpretació.

Si els exemples es presenten en una taula, les columnes solen contraposar les opcions pròpies dels registres formals, que són les preferibles, a les pròpies dels registres informals, d'ús restringit. (GBU, Presentació, § 4, p. XIII)

Quan es tracta d'opcions jerarquizades, les columnes [dels exemples] solen contraposar les solucions pròpies dels registres formals, que són les preferibles, a les dels registres informals, de caràcter menys general. (GBU, Presentació, § 6.3, p. XVII)

En tots dos textos s'equiparen "les opcions pròpies dels registres formals" amb les "que són les preferibles", en què l'article determinat *les* ("les opcions pròpies dels registres formals") no deixa alternativa a pensar que les opcions preferibles són una de les opcions pròpies d'aquests registres entre d'altres, sinó les úniques possibles. És una interpretació que es reforça si es té en compte que són solucions contraposades a les dels registres informals entre opcions jerarquizades, també descrites com "d'ús restringit" o "de caràcter menys general". Aquest plantejament és present en algunes de les veus crítiques que han sorgit arran de la publicació de la GBU (cf. Nogué, 2019; Pla Nualart, 2019) i és un punt important a aclarir.⁹

Conèixer quina és la interpretació correcta que l'agent codificador fa d'una determinada marca normativa és cabdal. Com es pot comprendre, si "preferible" significa o no significa 'propi i exclusiu dels registres formals', pot fer variar la interpretació de la gramàtica normativa de forma significativa, en un sentit o en un altre. És una formulació que no fa l'IEC de manera explícita en cap moment; tot i això, com en els dos últims textos de la presentació de la GBU acabats d'esmentar, més endavant es pot veure que en alguns exemples concrets sembla que es podria deduir aquesta interpretació.

Una manera d'esbrinar quina és la interpretació de l'IEC d'aquesta marca normativa és comprovar com l'aplica a determinats fenòmens lingüístics en els diferents documents normatius vigents actualment. A continuació faig una tria de fenòmens amb aquesta intenció, una tria necessàriament molt limitada per raons d'espai, però que pretén ser una mostra que ajudi a la interpretació correcta de la marca normativa "preferible".

A l'apartat 4 començo per la doble possibilitat de combinació de dos pronoms febles que, com s'indica més amunt (1), la GBU utilitza com a exemple per definir *preferible*: *la hi* preferable a *l'hi* (subapartat 4.1). Completo la mirada dedicada a la combinació de dos pronoms febles analitzant les altres dues combinacions de dos pronoms que també s'hi veuen afectades: *li ho* vs. *l'hi* i *li'n* vs. *n'hi* (subapartat 4.2).

A continuació cal comprovar si les conclusions provisionals extretes en la combinació de pronoms de l'apartat 4 es confirmen en altres solucions lingüístiques que presenten variació entre dues solucions jerarquizades. Com que la tria ha de ser limitada, dedico l'apartat 5 a uns elements gramaticals de categoria diferent dels pronoms, com són dos fenòmens lingüístics relacionats amb les preposicions: els que una certa tradició anomena *canvi i caiguda de preposició*, referits a la GIEC com a alternança de preposició davant infinitiu

⁹ Els tres textos de la presentació de la GBU que s'han citat en aquest apartat (Presentació, §4, p. XIII; §6.3, p. XVII) es poden interpretar altrament si *preferible* té un significat diferent en cada text, com una marca normativa al primer i com un mot comú als altres dos, la qual cosa implicaria acceptar que un mot que l'IEC presenta com una marca normativa específica s'utilitzi amb un ús polisèmic a la GBU.

(subapartat 5.1) i elisió de preposició davant la conjunció *que* (subapartat 5.2). Finalment, mostro com interpreta l'etiqueta "preferible" la GBU en unes quantes opcions jerarquizades (apartat 6).

Les dues obres esmentades a l'apartat 1 que van fer una interpretació divulgativa de la GIEC, abans de publicar-se la GEIEC i la GBU –Ginebra (2017) i Nogué (2018)–, interpreten com a adequades en els registres formals tant les dues opcions de les tres combinacions de pronoms febles referides més amunt (respectivament, p. 19 i p. 70-72) com la possibilitat d'alternar o no les preposicions *en* i *amb* davant infinitiu amb les preposicions *a* o *de* (respectivament, p. 32-33 i p. 51-52). En canvi, indiquen l'obligatorietat d'elidir una preposició davant la conjunció *que* en els registres formals (respectivament, p. 60-61 i p. 53-56).

4 Combinació de dos pronoms febles



A continuació s'analitzen tres possibles combinacions de dos pronoms febles, amb dues opcions possibles cadascuna, que solen tractar-se en un mateix subapartat a les tres gramàtiques normatives (a més de fer-ho en altres subapartats): *la hi* vs. *l'hi*, *li ho* vs. *l'hi* i *li'n* vs. *n'hi* (GIEC, § 8.4.3.3, p. 211-212; GEIEC, § 13.5.3; GBU, § 16.4, p. 228-229). La primera és la doble possibilitat de combinació que la GBU (Presentació, § 4, p. XIII) utilitza per exemplificar el significat de la marca "preferible" (1). Com la primera, les altres dues combinacions amb opció doble afecten igualment els parlars que fan servir la variant de datiu singular *hi* en substitució de *li*.

4.1 La combinació *la hi* vs. *l'hi*

La GIEC (§ 8.4.2a, p. 204; § 8.4.3.3a, p. 212) assenyala que "és habitual" l'elisió de la vocal *a* del pronom femení singular d'acusatiu *la* en contacte amb el pronom *hi* (*L'hi donaré, la crema, al teu germà*), però que en els registres formals "és preferible" mantenir la vocal *a* (*La hi donaré*). És una informació que coincideix amb la més general recollida a GIEC (§ 8.3.1d, p. 198) sobre el contacte del pronom femení *la* amb un verb que comença per *i* o *u* àtones: l'elisió "és habitual", però en els registres formals "és preferible" mantenir la forma *la* (*la indemnitza, la utilitza*).¹⁰

La GIEC (§ 8.4.2a) explica, d'una banda, que l'elisió de la *a* del pronom femení en la combinació *l'hi* es produeix "d'una manera semblant al que passa també sovint amb l'article definit *la* (per exemple, quan *la independència* es pronuncia *l[i]ndependència*)"; de l'altra, que quan la *a* es manté *hi* es pronuncia com a semivocal [j] i aleshores tots dos pronoms formen una sola síl·laba amb diftong. Aquests dos fenòmens possibles estan descrits a GIEC (§ 3.4i, p. 52) quan en els parlars que redueixen a vocal neutra entren en contacte una vocal neutra [ə] i una vocal alta, en aquest cas [i]: o es forma diftong [əj] o s'elideix la vocal neutra [i].

El fet d'equiparar l'elisió de la *a* tant en el pronom femení *la* de la combinació *l'hi* com en l'article femení homògraf *la* (*l'independència*) pot aportar informació sobre el caràcter normatiu o no del fenomen. La GIEC (§ 8.4.2a) en línia remet a la GIEC (§ 16.3.1b, p. 578),¹¹ on s'explica que oralment l'article *la* sol elidir la *a* en aquest context (*l[i]ndependència, l[u]nitat*) i on s'equipara alhora aquest fenomen al descrit a la GIEC (§ 8.3.1d) sobre l'elisió de la *a* en el pronom femení *la* davant un verb començat per *i* o *u* àtones (*la a de la indemnitza*). Entre aquests tres punts de la GIEC (§ 8.4.2a; § 16.3.1b; § 8.3.1d) s'estableix una referència

10 Amb les corresponents remarques normatives  i , respectivament, tant la GEIEC (§ 13.4.2d) com la GBU (§ 16.1, p. 221) marquen també com a "preferible" en els registres formals el manteniment de la forma del pronom *la* davant un verb que comença per *i* o *u* àtones.

11 En realitat, remet a GIEC (§16.3.1a) (consulta: març del 2024). Interpreto que la *a* final d'aquest subapartat és un error, i que ha de ser una *b*.


circular que equipara tots tres contextos d'elisió de la *a*: *l'hi* per *la hi*, *l'independència* per *la independència* i *l'indemnitza* per *la indemnitza*.



Ara bé, si en el cas de *la hi* (GIEC, § 8.4.2a; § 8.4.3.3a) i de *la indemnitza* (GIEC, § 8.3.1d) la gramàtica indica que són les opcions preferibles en els registres formals, en el cas de *la independència* la GIEC no marca aquesta opció com a preferible, sinó que “en els registres formals l'article femení no pren la forma asil·làbica i gràficament no s'apostrofa, ja que, en aquest cas, la vocal, essent àtona, deixa de ser nucli sil·làbic i se sil·labifica com a coda de la vocal de l'article: *la intel·ligència, la història; la universitat, la humitat*” (GIEC, § 16.3.1b).¹² Conseqüentment, tant en llenguatge oral com escrit, l'única opció possible en els registres formals, l'única normativa, és *la independència*.¹³

Tenint en compte la informació aportada fins ara i l'equiparació dels tres contextos esmentats d'elisió de la *a*, hi ha dos arguments –que no dono per definitius, considerant el contrast descrit al paràgraf anterior i la informació de la nota 13– a favor de la interpretació restrictiva de la marca “preferible” aplicada a *la hi*, com l'única opció normativa. D'una banda, se l'equipara a l'opció amb l'article *la* com *la independència*, que és l'única normativa tant en llengua oral com escrita. De l'altra, se l'equipara a un altre context amb el pronom *la* en què l'opció *la indemnitza* queda marcada com a “preferible”: si s'accepta que l'opció no preferible *l'hi* és normativa, caldria acceptar que l'opció no preferible *l'indemnitza* és també normativa; a més, l'equiparació de *la independència* amb *la indemnitza* deixa també aquesta última com a única opció normativa. Però no és un argument definitiu, perquè, com s'ha vist, es pot interpretar que aquesta equiparació és un recurs per descriure el fenomen fonètic, que es dona en contextos diferents –article + nom, pronom + verb i pronom + pronom–, els quals reben una valoració normativa diferent.

D'altra banda, en un altre subapartat la GIEC (§ 8.4.3.6a, p. 215) assenyala de nou que, com ja ha indicat prèviament a § 8.4.3.3a, la seqüència “és habitualment” *l'hi* –*L'hi he posat, la crema, al necesser*–, però no aplica la marca “és preferible” al manteniment de la vocal, sinó que afirma que “la combinació *la hi* és pròpia dels registres formals”. Si tenim en compte les marques establertes posteriorment a la GEIEC i la GBU, d'una banda, l'opció *l'hi* conté una marca descriptiva (“és habitual”), no pas normativa; de l'altra, la mateixa GIEC indica la correlació entre aquests dos punts i no considero que es refereixi a un fenomen diferent pel fet d'utilitzar un exemple amb un pronom *hi* datiu (GIEC, § 8.4.2a; § 8.4.3.3a) –*L'hi donaré, la crema, al teu germà*– i un altre amb un pronom *hi* locatiu a GIEC (§ 8.4.3.6a). Per això, sorprèn que la combinació *la hi* quedi marcada com “és preferible” en els registres formals en un lloc (GIEC, § 8.4.2a; § 8.4.3.3a) i com “és pròpia” dels registres formals en un altre (GIEC, § 8.4.3.6a).

Però són dues marques compatibles. La GIEC indica que l'opció *la hi* “és preferible” en els registres formals (§ 8.4.2a; § 8.4.3.3a) i “és pròpia” d'aquests registres (§ 8.4.3.6a). És una formulació que deixa oberta la possibilitat que l'opció no preferible (*l'hi*) pugui ser també pròpia dels registres formals, ja que no diu que l'opció *la hi* sigui “la” pròpia dels registres formals. Com que es pot considerar que la GIEC no sistematitza totes aquestes marques de manera tan explícita com ho fan la GEIEC i la GBU, una consulta a aquestes dues gramàtiques pot ajudar a aclarir els possibles dubtes que hi pugui haver.

La GEIEC (§ 13.5.3c; § 13.6f) coincideix amb la informació aportada a la GIEC (§ 8.4.2a; § 8.4.3.3a) especificant-hi el tret d'oralitat de *l'hi*: *l'hi* “oralment és habitual” i *la hi* “és preferible”, amb *hi* pronunciat com a semivocal [j]. En tots dos punts de la GEIEC s'hi inclou la remarca normativa . De forma més breu,

¹² Amb les corresponents remarques  i , respectivament, tant la GEIEC (§ 10.3.1a) com la GBU (§ 12.2, p. 173) indiquen també que l'article *la* no s'apostrofa davant un mot que comença per *i* o *u* àtones, ja que oralment la *a* de l'article pot formar diftong amb la vocal posterior, però no fan referència als registres.

¹³ La *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II. Morfologia* (PEOLC-II) també diferencia l'elisió de la *a* quan es tracta de l'article *la* de quan es tracta del pronom *la*, i no equipara tots dos fenòmens. En el cas de l'article només és admissible en registres informals; exemples: *l(a) independència, l(a) universitat* (PEOLC-II, p. 17). En canvi, en el cas del pronom és una pronúncia potestativa (*la* o *l'*) en l'àmbit general; exemples: *l(a) inflava, l(a) ultratja* (PEOLC-II, p. 22).

i sense fer referència a la pronúncia de *hi* com a semivocal, la GBU (§ 16.4, p. 230) diu el mateix, i hi inclou la remarca normativa 🖐️, amb els mateixos dos exemples d'(1) recollits a l'apartat 3 d'aquest article, repetits a (2):

- (2) a. *Al concert no la hi vaig trobar* (preferible a *Al concert no l'hi vaig trobar*)
- b. *La sal ja la hi he posat* (preferible a *La sal ja l'hi he posat*)

La informació del paràgraf anterior no permet fer més aclariments. Però hi ha un aspecte de les tres gramàtiques que és significatiu: als quadres resum de combinacions possibles del pronom de datiu singular de tercera persona amb un d'acusatiu de tercera persona, tant la GIEC (quadre 8.13, § 8.4.3.3a, p. 211) com la GEIEC (quadre 13.8, § 13.5.3c) i la GBU (quadre 16.4, § 16.4, p. 228) no hi inclouen la possibilitat de realització de *la hi* com a *l'hi*. A diferència de la GEIEC, la GIEC i la GBU es refereixen a la informació dels seus respectius quadres com a solucions “acceptables”, tot i que totes tres gramàtiques afegeixen després dels quadres que l'opció *la hi* “és preferible” respecte a *l'hi*. Ara bé, la GBU diu expressament que el seu quadre 16.4 mostra “les variants de combinacions amb el pronom de datiu de tercera persona del singular, que són acceptables en els parlars respectius en tots els registres”.

De totes aquestes dades no se'n pot extreure una conclusió definitiva, perquè enlloc de les tres gramàtiques hi ha una condemna explícita de la forma *l'hi* per referir-se a *la hi*. Però si es fa un pas més i es consulten altres documents normatius, es pot afirmar amb més fonament que aquesta forma *l'hi* no és normativa perquè no és adequada, d'una banda, en l'escriptura (OIEC) i, de l'altra, en els registres formals (DEIEC).

La primera consulta és a l'OIEC (§ 4.1.1.4a; el text i la numeració de subapartats de l'edició impresa –§ 4.1.1, p. 106– han canviat en la versió en línia). Referint-se al pronom femení *la*, l'OIEC indica que “no s'apostrofa *la* (com en el cas de l'article definit homògraf) davant les vocals *i* o *u* àtones, precedides o no de *h*”, amb els exemples següents (entre els quals hi ha *la hi diu*): *la ignoren, la incorpora, la hi diu, la uneix, la utilitzem, la humilia*. Respecte a l'edició impresa, en el text en línia de l'OIEC (§ 4.1.1.4a) s'hi ha afegit que “com ocorre amb la forma de l'article femení (§ 4.1.1.1),¹⁴ també és habitual fer l'elisió de la *a* oralment, tot i que no transcendeix a l'escriptura”.¹⁵ L'afirmació que no transcendeix a l'escriptura també la fa constar la GEIEC (§ 13.4.2d) per a l'elisió de la *a* del pronom *la* davant un verb que comença per *i* o *u* àtones.

L'altre document normatiu de consulta és el DEIEC (s. v. **hi pron. 7.1 i 7.2**), el qual proporciona el text més explícit de rebuig de *l'hi* (per *la hi*) en els registres formals, perquè indica que s'utilitza en registre informal. En referir-se les accepcions 7.1 i 7.2 al pronom *hi* amb funció de complement indirecte, datiu benefactiu, datiu ètic o datiu possessiu dona la informació següent: “en català oriental i en català nord-occidental, en combinació amb els pronoms d'acusatiu *el, els, les* o *la*, el qual, en registre informal, adopta la forma *l'*”.

En aquest subapartat he analitzat amb un cert detall en els documents normatius el tractament del fenomen que la GBU utilitza com a exemple per explicar com entén la marca normativa “preferible” entre dues opcions possibles: la combinació del pronom d'acusatiu femení singular *la* amb el pronom *hi*, en què *la hi* és preferible a *l'hi* (1). En concret, es tracta d'esbrinar si l'opció no preferible entre dues de jerarquitzades és adequada en els registres formals o no ho és, segons l'IEC. Per les dades analitzades, la conclusió provisional és que l'opció no preferible no és adequada en els registres formals. La conclusió és provisional perquè s'ha estudiat només en un fenomen i és una conclusió que afecta molts més fenòmens. A més, es podria argumentar que és un fenomen en què l'opció no preferible se sol presentar en l'oralitat. Tot i això, és

14 OIEC, § 4.1.1, p. 105, en l'edició impresa.

15 Com s'ha vist que fa la GIEC (§ 8.3.1d; § 8.4.2a; § 16.3.1b), de nou es pot comprovar l'equiparació dels tres contextos d'elisió de la *a*: possible elisió en dos contextos del pronom *la* (*la hi diu* i *la ignoren* [OIEC, § 4.1.1.4a]), i possible elisió en l'article *la* (*la idea* [OIEC, § 4.1.1.1]).

el que l'IEC ha escollit per exemplificar a la GBU la marca normativa “preferible” –cf. (1)– i, per tant, se'l considera prototípic.

A banda de la indicació explícita del DEIEC que el pronom *la* en contacte amb *hi* “en registre informal, adopta la forma *l'*”, hi ha altres dades que són coherents amb aquesta caracterització. D'una banda, relacionant tres subapartats de la GIEC (§ 8.3.1d; § 8.4.2a; § 16.3.1b) –i dos de l'OIEC (§ 4.1.1.1; § 4.1.1.4a)– s'hi equiparen tres contextos d'elisió de la *a*, dos del pronom *la* (*l'indemnitza* per *la indemnitza* i *l'hi* per *la hi*) i un de l'article *la* (*l'independència* per *la independència*), en què aquest últim és l'única opció normativa (GIEC, § 16.3.1b). De l'altra, és coherent amb l'absència de la forma *l'hi* (per *la hi*) en els diferents quadres que resumeixen les combinacions dels pronoms de datiu de tercera persona amb l'acusatiu de tercera persona (GIEC, quadre 8.13, § 8.4.3.3a; GEIEC, quadre 13.8, § 13.5.3c; GBU, quadre 16.4, § 16.4). Finalment, seguint l'OIEC (§ 4.1.1.4a), també és coherent amb la norma ortogràfica de no apostrofar el pronom *la* davant un mot començat per *i* o *u* àtones, precedides o no de *h*.



I, de manera més general, és una dada a favor de la interpretació del text de la GBU sobre “les solucions pròpies dels registres formals, que són les preferibles” (GBU, Presentació, § 4, p. XIII; § 6.3, p. XVII), en què l'article definit *les* (“les solucions pròpies dels registres formals”) indica que les solucions preferibles són les úniques possibles en aquests registres.

4.2 La combinació *li ho* vs. *l'hi* i la combinació *li'n* vs. *n'hi*

La GIEC (§ 8.4.3.3.b, p. 212) tracta les combinacions del pronom de datiu singular de tercera persona amb els pronoms *ho* i *en*. Quan es refereix als parlars que utilitzen el datiu singular *hi* en substitució de *li*, assenyalava que les dues variants *li ho* vs. *l'hi*, d'una banda, i *li'n* vs. *n'hi*, de l'altra, “són acceptables, però en els registres formals és més habitual l'ús de les combinacions amb *l'*”.

Respecte a les dues variants de *la hi* vs. *l'hi* tractades al subapartat 4.1, aquí no s'hi utilitza la marca “preferible” per a una de les dues opcions. Simplement hi ha una opció amb una marca descriptiva en els registres formals, “és més habitual”, que indica que hi és més freqüent, però sense cap preferència jeràrquica. A més, la GIEC diu expressament que totes dues opcions “són acceptables”, una marca que la GIEC no aplica a *l'hi* com a variant de *la hi*. En un primer moment, i pel que fa a la combinació dels pronoms d'aquest subapartat (4.2), sembla confirmar-se la hipòtesi del subapartat anterior, ja que per referir-se a dues opcions de combinació de dos pronoms igualment acceptables en els registres formals, la GIEC evita etiquetar-ne una com a preferible, i en referir-se al subapartat anterior (4.1) a una opció no preferible en contraposició a una altra de preferible, no indica que sigui acceptable.

A més, si a la GIEC comparem el quadre de combinacions acceptables del pronom de datiu singular de tercera persona amb un d'acusatiu de tercera persona (GIEC, quadre 8.13, § 8.4.3.3a, p. 211), amb el quadre de combinacions acceptables del pronom de datiu singular de tercera persona amb els pronoms *ho* i *en* (GIEC, quadre 8.14, § 8.4.3.3b, p. 212), en el primer no hi apareix *l'hi* com a variant de *la hi*; en canvi, en el segon hi apareixen les variants *l'hi* de *li ho* i *n'hi* de *li'n*.¹⁶

La GEIEC (§ 13.5.3c) i la GBU (§ 16.4, p. 229) recullen bàsicament la mateixa informació que la GIEC (§ 8.4.3.3.b). La GEIEC hi inclou la remarca normativa ; en canvi, la GBU hi inclou la remarca descriptiva . Però la GBU, posterior a la GEIEC, introdueix una informació sorprenent: quan recull en una graella la doble possibilitat de combinació pronominal, indica que les variants *li ho* i *li'n* són de registres formals; en canvi, les variants *l'hi* i *n'hi* són de registres informals.

¹⁶ A més, en el cas de *li'n* i *n'hi*, la GIEC (§ 8.4.3.3.b) afirma que, fora d'expressions lexicalitzades o de la possible diferenciació semàntica amb el verb *anar-se'n*, “totes dues possibilitats es poden utilitzar indistintament”.

(3)

Registres formals	Registres informals
<i>Ja li ho compraré jo, a la mare</i>	<i>Ja l'hi compraré jo, a la mare</i>
<i>Això li ho enviarem demà</i>	<i>Això l'hi enviarem demà</i>
<i>A l'avi, de pastís no li'n donis</i>	<i>A l'avi, de pastís no n'hi donis</i>
<i>Li n'heu portat, de prunes, a l'Anna?</i>	<i>N'hi heu portat, de prunes, a l'Anna?</i>

(GBU, § 16.4, p. 229)

És una informació sorprenent perquè fa dubtar de quin és l'abast de la marca "acceptable", de si indica o no que una opció és acceptable en els registres formals.¹⁷ Cal acudir a altres documents normatius per aclarir-ho. Segons el DIEC2 (s. v. *hi*²), el pronom *li* pot prendre la forma *hi* quan concorre amb *en* "en el llenguatge col·loquial". Segons el DEIEC (s. v. *hi pron.* 7.1 i 7.2), el pronom *hi* amb funció de complement indirecte, datiu benefactiu, datiu ètic o datiu possessiu s'usa "també en registre informal, en combinació amb el pronom *en* o amb el pronom *ho*, el qual adopta la forma *l'*".

Tot i que en aquest apartat volia esbrinar si la interpretació provisional de l'apartat anterior era massa restrictiva (l'opció preferible és l'única vàlida en els registres formals), el resultat és paradoxal, perquè s'hi obté una interpretació encara més restrictiva. Fins i tot quan dues opcions són acceptables i no estan jerarquitzades (cap de les dues està marcada com a "preferible"), la d'ús "més habitual" és la que correspon al registre formal i, per tant, és l'opció normativa. O almenys caldria dir que els documents normatius més recents (GBU i DEIEC, i parcialment el DIEC2 actualitzat) fan aquesta interpretació restrictiva.

5 Alternança i elisió de preposició

Les combinacions de dos pronoms analitzades a l'apartat 4 han menat a una interpretació restrictiva de l'etiqueta "preferible", com a única opció normativa. Cal comprovar si aquesta interpretació també s'obté analitzant en els documents normatius altres fenòmens lingüístics diferents. Dedico aquest apartat a dos comportaments de les preposicions davant un altre element lingüístic, amb dues opcions possibles cadascun: l'alternança de preposició davant infinitiu i l'elisió de preposició davant la conjunció *que*. A GIEC (§ 26.3, p. 998; § 26.3c, p. 999), GEIEC (§ 14.4; § 23.5) i GBU (§ 37.1, p. 500; § 37.3, p. 505-506) s'hi esmenten conjuntament tots dos fenòmens.

5.1 L'alternança de preposició

L'alternança de preposicions àtones davant les subordinades substantives en infinitiu està introduïda a la GIEC (§ 26.3, p. 998; § 26.3c, p. 999) i explicada en detall a GIEC (§ 26.5.2, p. 1011-1013). A GIEC (§ 26.5.2, p. 1011) s'hi indica que les preposicions *en* i *amb* alternen amb *a* o *de* quan introdueixen una subordinada d'infinitiu, i a continuació s'hi assenyalen que totes dues solucions "són acceptables", però que el canvi de preposició "és la solució preferible" en els registres formals.

Quan la GIEC en línia especifica alternances concretes, mostra exactament la mateixa informació. Tant si *en* alterna amb *a* (GIEC, § 26.5.2.1) o amb *a* o *de* (GIEC, § 26.5.2.2), la preposició *en* és acceptable, però *a* o *de* són preferibles en els registres formals. I s'hi indica el mateix quan *amb* alterna amb *a* o *de* (GIEC, § 26.5.2.3): la preposició *amb* és acceptable, però *a* o *de* són preferibles en els registres formals. La GIEC


17 Tant la GEIEC (Presentació, § 4) com la GBU (Presentació, § 4, p. XII) assenyalen que "en alguns casos s'indica explícitament que una opció és *acceptable*, en general o en alguns parlars" (cf. l'apartat 2). En esmentar que una opció és acceptable "en general", sembla que la interpretació esperada és que es tracta d'una opció acceptable també en els registres formals.



(§ 26.5.2.3, p. 1012-1013) indica dos casos concrets en què es manté la preposició *amb*: d'una banda, en els predicats simètrics del tipus *tenir relació* i *tenir a veure* (4a); de l'altra, els predicats *haver-n'hi prou*, *tenir-ne prou*, *bastar* o *fer* (en el sentit de 'ser suficient a algú'), que solen contenir un adjunt oracional amb sentit causal o condicional (4b).¹⁸


- (4) a. *Haver fet un curs de cuina no té {relació / res a veure} amb ser bon cuiner.*
b. *Amb escoltar el partit per la ràdio, {n'hi ha prou / en vam tenir prou / bastarà / ja farem}.*

(GIEC, § 26.5.2.3, p. 1012-1013)

A diferència del que s'esdevé en les dues variants *la hi* i *l'hi* analitzades al subapartat 4.1, en què l'opció no preferible (*l'hi*) no és etiquetada com a "acceptable", aquí s'indica expressament que l'opció no preferible (manteniment de *en* i *amb*) és "acceptable". Tot i que a 4.2 s'ha vist que "acceptable" també presenta dubtes d'interpretació, en un primer moment es podria plantejar la possibilitat que la marca "preferible" no rebés una interpretació tan restrictiva com s'ha vist fins ara, que fos l'etiqueta amb què l'agent codificador vol orientar el lector d'una forma amable, delicada i no autoritària. O almenys que deixés oberta l'opció que la variant no preferible pugui ser també acceptable en els registres formals. Cal comprovar aquesta possibilitat en els altres documents normatius.

A GEIEC (§ 14.4) s'introdueix l'alternança, i se'n fa una explicació més àmplia a GEIEC (§ 23.5; § 23.5.2): bàsicament i de manera més resumida, conté la mateixa informació que la GIEC (§ 26.3, p. 998-999; § 26.5.2, p. 1011-1013). A GEIEC (quadre 23.5 de § 23.5.2; § 23.5.2b, amb la icona ) és on s'especifica, en concret, que el manteniment de *en* i *amb* "és acceptable", però que el canvi a *a* o *de* "és preferible" en els registres formals.

I el mateix es pot dir de la GBU. La GBU recull la informació relativa a l'alternança de la preposició *en* davant oracions subordinades substantives d'infinitiu (GBU, § 21.2, p. 298), per dir que "és preferible utilitzar les preposicions *a* o *de* en comptes de la preposició *en*" (amb la remarca normativa ). Pel que fa a l'alternança de la preposició *amb*, la GBU (§ 21.4, p. 303) assenyalava que "en els registres formals, la preposició *amb* sol canviar a *de*, i menys freqüentment a *a*" (amb la remarca descriptiva ). En tots dos casos es remet a GBU (§ 37.3, p. 506-507).

En cap lloc de la GBU impresa en paper no s'aplica la marca "acceptable" al manteniment de la preposició *en* i *amb*, però en l'edició en línia, sí. A GBU (§ 37.3, p. 506-507), es diu en dos paràgrafs diferents que "és preferible" el canvi de *en* i *amb* a *a* o *de* en els registres formals; en la versió en línia s'ha afegit en el segon paràgraf "tot i que el manteniment és acceptable" (sense aquest afegit al paràgraf de la pàgina 507 de l'edició impresa); a més, aquest paràgraf també indica que la preposició *amb* es manté en els predicats simètrics, com *tenir relació* o *tenir a veure* (GBU, § 37.3, p. 507, amb la marca normativa ). A (5) es recullen els exemples de la GBU.

- (5) a. Canvi de *en* per *a* o *de*:
Només pensa a complaure els fills (preferible a *Només pensa en complaure els fills*)
Tinc confiança a/de tornar aviat (preferible a *Tinc confiança en tornar aviat*)
b. Canvi de *amb* per *a* o *de*:
Compto a/de tenir els resultats a temps (preferible a *Compto amb tenir els resultats a temps*)
c. Manteniment de *amb*:
Haver fet un curs de cuina no té {relació / res a veure} amb ser bon cuiner

(GBU, § 37.3, p. 507)

18 Tots dos casos també estan recollits a GEIEC (§ 23.5.2b). La GBU (§ 37.3, p. 507) només esmenta el primer (predicats simètrics). L'exemple de (4b) mostra una relació amb la locució *amb que* d'una oració com *Amb que escoltem el partit de ràdio... –cf. (10) al subapartat 5.2–; s'hi compleix la sèrie següent: (a) amb + SN: Amb l'audició per la ràdio..., (b) amb + infinitiu: Amb escoltar..., (c) amb + que: Amb que escoltem...*

Una consulta a les entrades de les preposicions *en* (6a) i *amb* (6b) del DIEC2 aporta la informació següent:

- (6) a. **4 prep.** [LC] Amb un infinitiu, forma combinacions amb funció adverbial que expressen precedència immediata, causalitat. *En entrar jo, tots s'alçaren. En veure'ls tan pobres, un hom s'admirava que poguessin fer el que feien.* (DIEC2, s. v. **en² 4 prep.**)
- b. **1 2 prep.** [LC] En una sèrie de verbs, introdueix el complement de règim verbal. *S'ha casat amb sa cosina. Una barca es tocava amb l'altra. Compareu la imatge de la dreta amb la de l'esquerra. Haver fet un curs de cuina no té res a veure amb ser un bon cuiner.* (DIEC2, s. v. **amb 1 2 prep.**)

Si ens cenyim al text concret de (6) al DIEC2, es podria interpretar, de forma molt restrictiva, d'una banda, que la preposició *en* només pot anar davant un infinitiu per expressar "precedència immediata, causalitat" (6a) i, per tant, hauria de canviar a una altra preposició en la resta de casos; de l'altra, que la preposició *amb* només pot anar davant un infinitiu "en una sèrie de verbs" com el que hi ha a l'últim exemple de l'entrada de (6b) al DIEC2 (un predicat simètric com *tenir a veure*).

Com a última opció de consulta queda el DEIEC. Pel que fa a la preposició *en*, hi ha quatre accepcions o subaccepcions al DEIEC (s. v. **en² prep.**) que fan referència a la preposició *en* que introdueix una clàusula d'infinitiu. A (7) només recullo l'accepció 6, i descarto les altres tres (7.1, 7.2 i 7.3) perquè corresponen als usos adverbials de procedència immediata o causalitat equiparables als de (6a).

- (7) **6** [LC] [Introdueix un sintagma nominal, una oració subordinada de relatiu, una oració d'infinitiu o una oració interrogativa indirecta; en registre informal, pot introduir una oració subordinada encapçalada per la conjunció *que*.] [...] *No han tardat gaire en executar les obres. Havia dormit poc pensant en si continuava endavant o bé ho deixava córrer. Li he ofert menjar i beure, però insisteix en que no vol res.* (DEIEC, s. v. **en² prep. 6**)

Tenint en compte la informació de (7), es pot afirmar que el manteniment de la preposició *en* és adequada als registres formals i, per tant, normativa, ja que el DEIEC clarament diferencia aquesta possibilitat d'una altra que es produeix en registre informal: la introducció per la preposició *en* d'una subordinada encapçalada per la conjunció *que* (cf. el subapartat 5.2). Com a conclusió d'aquesta observació, es derivaria que l'etiqueta "preferible" d'una opció admet que l'altra opció que no és preferible es pugui utilitzar en els registres formals si queda etiquetada com a "acceptable", una conclusió que entraria en contradicció amb l'extreta al subapartat 4.2.

Quant a la preposició *amb*, hi ha quatre accepcions o subaccepcions al DEIEC (s. v. **amb prep.**) que fan referència a la preposició *amb* que introdueix una subordinada d'infinitiu. A (8) només recullo les accepcions 2 i 9; descarto les altres dues (10.1 i 13.2) perquè la primera correspon a predicats simètrics equiparables als de (4a) o (5c), i la segona fa referència a un fenomen diferent (complement constituït per una oració d'infinitiu en una posició perifèrica de l'oració, que es pot modificar per *tant* i anar seguit de les conjuncions *que* o *com*).


- (8) a. **2** [LC] [...] en registre informal, pot introduir una oració subordinada d'infinitiu, tot i que el canvi de preposició per *a* o *de* és l'opció preferida.] [...]. *Amenaça en Bau amb tancar-lo a la masmorra.* (DEIEC, s. v. **amb prep. 2**)
- b. **9** [LC] [...] en registre informal, pot introduir una oració subordinada d'infinitiu o una oració subordinada encapçalada per la conjunció *que*, tot i que el canvi de preposició per *a* o *de* davant infinitiu i l'absència de preposició davant *que* són les opcions preferides.] [...]. *En tinc prou amb mirar-vos per sentir una ferma confiança en vós. No està d'acord amb pagar-li l'entrada de la hipoteca. No estan conformes amb que les dades siguin públiques.* (DEIEC, s. v. **amb prep. 9**)

Les dades de (8) marquen una clara diferència –tenint en compte (7)– entre la consideració normativa del fenomen de l’alternança de la preposició *en* i el de l’alternança de la preposició *amb*. En el cas de *amb*, a diferència de *en* (7), el manteniment de la preposició (excepte els casos indicats en els documents normatius, com els predicats simètrics) no seria una opció vàlida en els registres formals, ja que el DEIEC assenyala que pertany al registre informal: tant a (8a) com a (8b) s’hi indica expressament que el manteniment de la preposició *amb* pot introduir una oració subordinada d’infinitiu en “registre informal”, i s’hi fa un contrast amb l’opció “preferida”, que és la del canvi de preposició per *a* o *de*. I a diferència també de *en* (7), a (8b) fins i tot s’equipara la consideració normativa d’aquest fenomen amb un altre que afecta les preposicions davant la conjunció *que* (cf. el subapartat 5.2): el manteniment de *amb* tant davant infinitiu com davant la conjunció *que* pertany al registre informal i, per tant, no són opcions normatives encara que siguin no preferides; en canvi, les opcions preferides són l’alternança de preposició per *a* o *de* en el primer cas i l’absència de preposició en el segon.

L’anàlisi en els documents normatius de les alternances de les preposicions àtones davant una subordinada substantiva d’infinitiu mena a conclusions sorprenents i, per això, d’alguna manera dubtoses. D’una banda, tant el manteniment de *en* com el manteniment de *amb* són tractats de forma similar –com a “acceptables”– a totes tres gramàtiques (GIEC, GEIEC i GBU), tot i que el canvi de preposició és l’opció preferible. Però, de l’altra, quan es vol esbrinar l’abast del terme *acceptable*, rep una interpretació diferent al DEIEC, perquè pot equivaldre a ser adequat en el registre formal en el cas de manteniment de *en* i a no ser adequat en el registre formal en el cas de manteniment de *amb*. Per tant, tampoc podem extreure una conclusió sobre com s’ha d’interpretar de forma general la marca “acceptable” quan es refereix a una opció no preferible: al subapartat 4.2 s’interpreta com una opció no necessàriament adequada en els registres formals, i en aquest subapartat 5.1 rep una doble interpretació possible respecte a l’adequació en els registres formals.

5.2 L’elisió de preposició

La GIEC introdueix l’elisió de preposició davant la conjunció *que* a GIEC (§ 14.3a, p. 526-527; § 15.6, p. 564; § 26.3, p. 998; § 26.3c, p. 999) i l’explica amb detall a GIEC (§ 26.4.1, p. 1001-1005). A GIEC (§ 26.4.1, p. 1002) s’indica que “en l’actualitat, l’elisió és viva col·loquialment en moltes construccions i és l’opció preferible en els registres formals”, en què l’elisió queda marcada com a l’opció preferible. En canvi, a GIEC (§ 26.4.1.1a, p. 1003; § 26.4.1.1b, p. 1003; § 26.4.1.1c, p. 1003-1004; § 26.4.1.1d, p. 1004; § 26.4.1.2b, p. 1004-1005) s’assenyala expressament, i de forma repetida, que el contacte de preposició amb la conjunció *que* es dona “en registres informals i estils pròxims a la llengua espontània”, i a GIEC (§ 26.4.1.1c; § 26.4.1.1d; § 26.4.1.2b)¹⁹ que el contacte “en registres formals s’evita”. Per tant, la falta d’elisió pertany als registres informals (no és normativa). A la GEIEC està marcada com a opció no preferible respecte a l’elisió (GIEC, § 26.4.1, p. 1002), i s’indica expressament que “s’evita” en els registres formals (GIEC, § 26.4.1.1c; § 26.4.1.1d; § 26.4.1.2b).

La GEIEC (§ 23.5.1) mostra pràcticament la mateixa informació que la GIEC recollida a la nota 19: en els registres formals s’elideix la preposició, una informació que queda marcada amb la icona ; a més, és una elisió viva en tots els registres en determinats contextos, com en la dislocació de l’oració subordinada. En canvi, la GEIEC no utilitza la marca “preferible” per a l’elisió de la preposició. Tot i que la GEIEC (§ 23.5.1) no aplica directament a aquest contacte la marca normativa “s’evita” en els registres formals, es pot interpretar que ho fa indirectament quan assenyala que “a més d’elidir la preposició, el contacte entre la preposició àtona i la conjunció *que* s’evita amb diversos recursos, com es mostra en el quadre 23.4”.

19 D’altra banda, a GIEC (§ 26.4.1.2, p. 1004) s’hi diu que “en els registres formals s’elideixen les preposicions *a*, *de*, *en* i *amb* davant una oració introduïda per la conjunció *que*”, i a GIEC (§ 26.4.1.2a, p. 1004) que “també és viva en tots els registres l’elisió de la preposició quan l’oració subordinada es troba dislocada”.

La GBU (§ 37.1, p. 500) indica en diferents caselles del quadre 37.1 que “la preposició àtona s’elideix davant la conjunció *que*”. A més, amb la remarca normativa 🖐, GBU (§ 37.1, p. 501) assenyala que “no és acceptable usar la preposició *de* davant les subordinades substantives introduïdes per la conjunció *que*”. És a GBU (§ 37.3a, p. 505) on apareix la formulació general que “en els registres formals, les preposicions àtones *a*, *de*, *en* i *amb* s’elideixen davant la conjunció *que*, com mostra el quadre 37.3”. Com fa la GEIEC, i a diferència de la GIEC, la GBU no utilitza la marca “preferible” per a l’elisió de la preposició. També segueix la GEIEC en la manera d’aplicar indirectament la marca “s’evita”, en indicar que “el contacte entre la preposició àtona i la conjunció *que* s’evita mitjançant la inserció d’un sintagma nominal o d’un infinitiu o amb una construcció alternativa equivalent” (GBU, § 37.3, p. 506), una informació que presenta la remarca normativa 🖐.

Pel que fa al DIEC2, una consulta a l’entrada de la conjunció *que* i a les entrades de les preposicions *a*, *amb*, *de* i *en* permet obtenir una certa informació indirecta a través dels exemples en què podria establir-se un possible contacte entre una preposició àtona i la conjunció *que*. En tots els exemples s’evita el contacte elidint la preposició (9).

(9) a. *Ens exposàvem que ens fessin mal. Acostumeu-lo que cada dia vingui a la mateixa hora. Es va entossudir que jo li ho digués. Estic molt content que hagi vingut. Et recordes que ells t’ho van dir?* (DIEC2, s. v. **que³ 1 conj. a**)

b. *En veure’ls tan pobres, un hom s’admirava que poguessin fer el que feien.* (DIEC2, s. v. **en² 4 prep.**)

A més, el DIEC2 recull una accepció de la preposició *amb* que permet el contacte amb la conjunció *que* quan *amb* introdueix un adjunt oracional amb un valor condicional (10). És un comportament de *amb* recollit també al DEIEC (s. v. **amb prep. 13.3**) i explicat a la GIEC (§ 17.3.1d, p. 642; § 19.3.3.3, p. 738; § 30.2.5a, p. 1149), que considero molt específic i no altera el comportament general d’aquest fenomen lingüístic.

(10) 2 [LC] **amb que loc. conj.** Amb la condició que. *Ell ho farà avui mateix amb que li envieu un ajudant.* (DIEC2, s. v. **amb 2 amb que loc. conj.**)

El DEIEC aporta més informació que el DIEC2. D’una banda, a l’entrada de la conjunció *que* s’hi indica que el contacte “s’evita en registre formal” (11). De l’altra, a les entrades de les preposicions *amb*, *de* i *en* s’hi inclouen accepcions que recullen exactament el mateix text: “en registre informal, pot introduir una oració subordinada encapçalada per la conjunció *que*” (DEIEC, s. v. **amb prep. 9**; s. v. **de² prep. 1, 20, 26.1, 31, 39, 40 i 51**; s. v. **en² prep. 6**). A diferència de *amb*, *de* i *en*, a l’entrada de la preposició *a* del DEIEC no hi ha cap accepció que reculli aquest text i que ho exemplifiqui (DEIEC, s. v. **a² prep.**); en canvi, és remarcable que aquesta informació es repeteixi set vegades en diferents accepcions de la preposició *de*.

(11) 1 [LC] [Introdueix una oració subordinada substantiva declarativa amb el verb en forma personal [...]; l’element al qual se subordina [...] pot estar en contacte amb les preposicions *a*, *de*, *amb* i *en*, en registre informal, però aquest contacte s’evita en registre formal.] *M’he acostumat que em portin amb cotxe a tot arreu. M’he acostumat a que em portin amb cotxe a tot arreu. Això que nosaltres treballem i ell no faci res no ho veig gens clar. Això de que nosaltres treballem i ell no faci res no ho veig gens clar. No estan d’acord que les dades es facin públiques. No estan d’acord amb que les dades es facin públiques.* (DEIEC, s. v. **que³ conj. 1**)

L’entrada del DEIEC corresponent a **amb prep. 9** mereix un comentari perquè amplia aquest text amb més informació: cf. (8b). Com s’ha vist al subapartat anterior, es marca l’absència de preposició davant la conjunció *que* com a opció preferida, i l’opció no preferida pertany al registre informal (no és normativa).

La informació recollida en tots els textos normatius relacionada amb el contacte d'una preposició àtona amb la conjunció *que* és conclouent: es pot afirmar que no és un contacte normatiu segons l'IEC. Per això crida l'atenció que a la GIEC (§ 26.4.1, p. 1002) i al DEIEC (s. v. *amb prep. 9*) s'apliqui la marca de "preferida" a l'absència de preposició. De nou és una mostra que identifica una opció no preferible entre dues de jerarquitzaes amb una solució no normativa.

6 Opcions jerarquitzaes a la GBU

A les dades aportades fins ara s'hi pot afegir que sovint la GBU marca una de les opcions jerarquitzaes com a preferible en registres formals respecte de l'altra opció, però a continuació recull exemples de totes dues opcions en una graella amb dues columnes: la primera conté exemples de l'opció preferible i està encapçalada amb el títol "Registres formals"; la segona, en canvi, conté exemples de l'opció no preferible i està encapçalada amb el títol "Registres informals". S'hi indica que l'opció no preferible pertany al registre informal i, per tant, no és normativa.

A continuació recullo de forma esquemàtica els exemples de sis casos en què la GBU presenta –en diferents subapartats dedicats a "Remarques normatives i d'ús"– les dades en graelles de dues columnes que segueixen aquest criteri. A (12)-(17) l'opció (a) correspon a la preferible, que queda a la graella sota el títol de "Registres formals" (RF): al final dels exemples mostro entre parèntesis la citació textual de la GBU amb la marca "preferible". L'opció (b) correspon a la no preferible sota el títol de "Registres informals" (RI); a més del títol de la columna, en el cas de (16b) fins i tot hi ha una citació de la GBU que indica que és una opció pròpia dels registres informals. També mostro davant els exemples la remarca normativa (👉) o descriptiva (👈) que presenten.

(12) Els pronoms febles: aspectes formals (GBU, § 16.1, p. 221-222)

- a. 👈 RF *Em parla / Et mira / Es cansa / En tenia* ("en els registres formals d'aquests parlars [part del baleàric i valencià i en algun altre parlar], són preferibles")
- b. 👈 RI *Me parla / Te mira / Se cansa / Ne tenia*

(13) El condicional (GBU, § 27.5, p. 385)

- a. 👉 RF *Mentre anava cap a la porta, es preguntava qui podia trucar a aquelles hores / Qui devia ser a aquelles hores?* ("en els registres formals és preferible")
- b. 👉 RI *Mentre anava cap a la porta, es preguntava qui podria trucar a aquelles hores (i també ...qui trucaria a aquelles hores) / Qui deuria ser a aquelles hores? (i també Qui seria a aquelles hores?)*

(14) El condicional (GBU, § 27.5). [En la versió escrita (GBU, § 27.5, p. 385) el text és diferent: l'opció (a) no està marcada com a "preferible" i l'opció (b) està marcada com a "no és acceptable".]

- a. 👉 RF *Quina trencadissa! Devien/Degueren ser els incontrolats del club La Lluna / {Potser era / Podia ser / Devia ser} molt llest, però no ho demostrava* ("en els registres formals, és preferible")
- b. 👉 RI *Quina trencadissa! Serien els incontrolats del club La Lluna / Seria molt llest, però no ho demostrava*

(15) Els temps verbals de subjuntiu (GBU, § 27.6, p. 388)

- a. 👉 RF *Jo també t'ho hauria dit, si m'ho haguessis demanat / Si li hagués pagat el dinar, no ho*

- hauria acceptat / *Si ens haguéssiu avisat, hauríem vingut* (“opció tradicional i preferible en els registres formals”)
- b. 🖐️ RI *Jo també t’ho hagués dit, si m’ho haguéssis demanat / Si li hagués pagat el dinar, no ho hagués acceptat / Si ens haguéssiu avisat, haguéssim vingut*

(16) La modalitat exclamativa. Els exclamatus (GBU, § 34.5, p. 469)

- a. 🖐️ RF *Quantes ganes tenia de veure’l! / Quina calor que fa, encara! / Feia una gràcia, la criatura! / Teníem una por!* (“en els registres formals són preferibles”)
- b. 🖐️ RI *Les ganes que tenia de veure’l! / La calor que fa, encara! / Una gràcia que feia, la criatura! / Una por que teníem!* (“pròpies dels registres informals”)

(17) Les classes de subordinades substantives (GBU, § 37.2, p. 505)

- a. 🖐️ RF *Quants llibres que ha llegit! / Mireu quin caos ha provocat el canvi de normativa* (“en els registres formals, són preferibles”)
- b. 🖐️ RI *Els llibres que ha llegit! / Mireu el caos que ha provocat el canvi de normativa*

7 Conclusions

Partint d’una formulació plena de matisos a la GIEC, que deixa la interpretació oberta a acceptar moltes opcions lingüístiques com a adequades en els registres formals, una praxi habitual ha estat considerar que quan la GIEC presenta dues opcions jerarquitzades en què una és la preferible en els registres formals, l’altra opció alternativa també s’ha de considerar adequada en aquests registres. Segons Nogué (2019), “això es desprèn simplement del significat del verb *preferir*, però també de la formulació que trobem a la GIEC”.

Puntualment, la GIEC inclou informació que contradiu aquest postulat, com pot ser el valor de l’elisió o del manteniment de preposicions davant la conjunció *que* (cf. el subapartat 5.2). Però on hi ha més dades que ho posen de manifest és en els documents normatius publicats o actualitzats (fins al març del 2024) a partir de la publicació de la GIEC. Als apartats 4-6 s’hi ha analitzat com els documents normatius de l’IEC consideren les opcions preferibles en els registres formals i les corresponents opcions alternatives en uns quants fenòmens lingüístics que presenten aquestes dues opcions jerarquitzades. Excepte en el cas del manteniment de la preposició *en* davant una subordinada substantiva d’infinitiu –en què no hi ha arguments per afirmar que no sigui una opció adequada en els registres formals, tot i no ser l’opció preferida (cf. el subapartat 5.1)–, la interpretació que s’ha obtingut de l’etiqueta “preferible” és restrictiva, com l’única opció adequada en els registres formals (l’única normativa), la qual cosa exclou l’ús de les altres opcions alternatives en aquests registres.

És un procés restrictiu en la interpretació de la norma que presenta una certa similitud amb el descrit per Benavent (2021) per a les segones opcions admeses per Fabra (1933 [1918]), que passen a ser interpretades de manera purista com a no admeses en obres prescriptives d’autors posteriors. Però en el cas de la GIEC són les obres prescriptives posteriors del mateix IEC les que presenten una mirada més restrictiva.

Finalment, la consulta als documents normatius per elaborar aquest article mostra un resultat que no s’havia previst inicialment. Tenint en compte que un usuari mitjanament culte no especialitzat pot consultar tots aquests documents en una cerca completa d’informació, en determinats casos hi trobarà una constel·lació complexa de propostes que no són fàcils de compaginar.

8 Referències

- Badia i Margarit, Antoni M. (1994). *Gramàtica de la llengua catalana*. Proa.
- Benavent, Laia. (2021). [La transmissió de segones opcions de la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra \(1918\)](#). Dins Miquel Àngel Pradilla (coord.), *De llengua i societat. De la proposta fabriana a la reforma normativa de l'IEC* (p. 97-107). Institut d'Estudis Catalans.
- Benavent, Laia. (2023). [Norma i variació sintàctiques a la Gramàtica de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans \(2016\)](#) [Tesi doctoral]. Universitat de Barcelona.
- Costa, Joan. (2008). [Qui codifica estandarditza](#). Dins *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Castelló de la Plana en homenatge a les Normes de Castelló (14 i 15 de desembre de 2007)* (p. 87-99). Institut d'Estudis Catalans.
- Cuenca, Maria Josep. (2020). [La diversitat normativoestandarditzadora en català: criteris aplicats i propostes](#). Dins Maria Teresa Cabré i Monique Güell (ed.), *Norma i diversitat lingüística: la gestió normativa en contextos pluricèntrics. Francofonia i catalanofonia = Norme et diversité linguistique: la gestion normative dans des contextes pluricentriques. Francophonie et catalanophonie* (p. 101-123). Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica; Sorbonne Université. Centre d'études catalanes.
- Fabra, Pompeu. (1933). [Gramàtica catalana](#). Institut d'Estudis Catalans. [7a ed., facsimil (2006)].
- Ginebra, Jordi. (2017). *La nova normativa de l'Institut d'Estudis Catalans. Guia pràctica*. Universitat Rovira i Virgili. <https://doi.org/10.17345/9788484246121>
- Ginebra, Jordi. (2018). Quan la norma és descripció: de Pompeu Fabra a Joan Solà. Dins Sebastià Bonet, Neus Nogué i Eulàlia Salvat (ed.), *Joan Solà, una memòria viva* (p. 29-49). Universitat de Barcelona.
- Institut d'Estudis Catalans. (1999). [Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I. Fonètica](#). [3a ed. rev.]
- Institut d'Estudis Catalans. (1999). [Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II. Morfologia](#). [4a ed. rev.]
- Institut d'Estudis Catalans. (2007). [Diccionari de la llengua catalana](#). [2a ed.]
- Institut d'Estudis Catalans. (2016). [Gramàtica de la llengua catalana](#).
- Institut d'Estudis Catalans. (2017). [Ortografia catalana](#).
- Institut d'Estudis Catalans. (2018). [Gramàtica essencial de la llengua catalana](#). [en línia]
- Institut d'Estudis Catalans. (2019). [Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana](#).
- Institut d'Estudis Catalans. (2022). [Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, III. Lèxic](#). [2a ed.]
- Institut d'Estudis Catalans. (2023). [Diccionari essencial de la llengua catalana](#).
- Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica. (2018). [Sobre la variació i la prescripció en les orientacions normatives de la Secció Filològica \(Acord del 10 de març de 2017\)](#). Dins *Documents de la Secció Filològica, V* (p. 33-48).
- Nogué, Neus. (2018). *La nova normativa a la butxaca. L'Ortografia catalana i la Gramàtica de la llengua catalana: principals novetats*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Nogué, Neus. (2019, 31 d'octubre). [La Gramàtica bàsica i d'ús de la llengua catalana: ressenya](#). *Blog de la Revista Llengua i Dret*.

Pérez Saldanya, Manuel, i Rigau, Gemma. (2018). [La Gramàtica de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans](#). *Llengua & Literatura*, 28, 227-236.

Pla Nualart, Albert. (2019, 2 de novembre). [La 'Gramàtica bàsica i d'ús': el triomf de l'immobilisme](#). *Ara*. [Ara Llegim. Un tast de català].